

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Марія ДМИТРЕНКО

ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи
для слухачів заочної форми навчання за першим
(бакалаврським) рівнем вищої освіти
спеціальності 053 «Психологія»

Черкаси - 2024

УДК 159.98:331

ББК 88.4

М 77

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України (протокол № 2 від 03.08.2024)

Дмитренко М.Й.

Політична психологія: методичні вказівки з організації самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» . Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля, 2024. 16 с.

У методичних вказівках викладені навчально-методичні матеріали, необхідні для самостійного вивчення дисципліни «Політична психологія», – загальні положення щодо організації самостійної роботи; основні форми та методи самостійної роботи, її зміст з навчальної дисципліни; завдання, що виносяться на самостійну роботу.

УДК 159.98:331

ББК 88.4

© ЧПБ імені Героїв Чорнобиля, 2024

© Дмитренко М.Й.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА.....	4
ФОРМИ І МЕТОДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ... ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ СЛУХАЧІВ.....	5
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ.....	6
ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ..	9
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	11
ДОДАТКИ.....	13
ТЕРМІНОЛГІЧНИЙ СЛОВНИК.....	15

ВСТУП

Методичні вказівки з навчальної дисципліни «Психологія управління» адресовано слухачам заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 053 «Психологія».

Представлений посібник складається з п'яти розділів, списку рекомендованої літератури, термінологічного словника та додатків. У посібнику викладено матеріали, необхідні для самостійного виконання контрольної роботи з дисципліни «Політична психологія», подано інформацію щодо організаційно-методичного забезпечення самостійної роботи слухача, форм і методів поточного та підсумкового контролю, оцінювання результатів засвоєння знань слухачів, вимоги до оформлення контрольної роботи та вибору варіанту, теоретичні питання для виконання контрольної роботи. У необхідному об'ємі вказано базову та допоміжну літературу, укладено термінологічний словник.

Завдання, що становлять зміст контрольної роботи слухача, охоплюють усю теоретичну структуру курсу дисципліни, і сформульовані так, що повною мірою дають змогу перевірити, як слухачі засвоїли знання щодо наукових та організаційно-методичних засад професійної діяльності психолога в системі ДСНС України.

Кожен варіант контрольної роботи містить два питання. Усі варіанти рівнозначні за своєю складністю і потребують застосування широкого діапазону знань, спрямовані не на просте відтворення окремих аспектів тієї чи іншої проблеми, а вимагають активізації творчої мисленевої діяльності слухачів.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Самостійна робота слухача, відповідно до Державних стандартів освіти, повинна становити не менш як 50% часу, передбаченого для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень.

Головною метою самостійної роботи слухача є формування його пізнавальної активності, засвоєння ним основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості.

Основними завданнями самостійної роботи слухача є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні встановлених стандартів.

Зміст самостійної роботи слухача визначається навчальною програмою вивчення дисципліни, завданнями та рекомендаціями викладача.

Обсяги самостійної роботи окремого слухача можуть значно виходити за межі навчальної програми, якщо це зацікавило його і у нього виникло бажання (потреба) у поглибленні та розширенні знань з даної навчальної дисципліни.

Самостійна робота слухачів охоплює: підготовку до аудиторних занять; виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру; самостійну роботу; підготовку до всіх видів контрольних випробувань тощо.

Самостійному вивченню слухачами курсу чи окремих його тем передують оглядові лекції, на яких розглядаються завдання та послідовність вивчення курсу, найбільш важливі та проблематичні аспекти дисципліни, особливості їхнього вирішення у сучасних умовах глобалізації освітньої діяльності.

ФОРМИ І МЕТОДИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Під час проведення семінарських занять перевіряється засвоєння матеріалу, викладеного в лекції та індивідуальна робота слухачів під час самопідготовки. До контрольних заходів входять поточний і підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості слухача до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань визначаються кафедрою.

Підсумковий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння слухачами тем, передбачених програмою дисципліни «Політична психологія». Форма підсумкового контролю – залік.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ СЛУХАЧІВ

Оцінювання результатів засвоєння знань слухачів здійснюється у такий спосіб і за такими критеріями: усне опитування; результати самостійної роботи (контрольна робота); результати заліку.

Шкала оцінювання знань наведена в таблиці 1.

Таблиця 1.

Шкала оцінювання знань: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
65-79	C		
55-64	D	задовільно	
50-54	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ

Контрольна робота є самостійним видом роботи слухача, передбаченим навчальним планом вивчення курсу «Політична психологія».

Контрольну роботу оформляють на аркушах формату А4 (210 × 297мм), виконують рукописним, машинописним або машинним (за допомогою комп'ютерної техніки) способом на одному боці аркуша білого паперу.

При машинописному виконанні контрольну роботу друкують через півтора інтервали, з розрахунку не більш 30 рядків на сторінці за умов рівномірного її заповнення та висотою літер і цифр не менш, ніж 1,8 мм. (кегель 14).

Текст слід друкувати, витримуючи параметри сторінок: верхній, нижній береги – 20 мм, лівий – 30 мм, правий – 15 мм. Під час виконання

роботи необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості тексту.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення машинописним способом або від руки. Виправлене повинно бути такого ж кольору, як і основний текст.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, передивитися записи, зроблені на лекціях.

На обкладинці необхідно вказати назву навчального закладу, факультету, предмету, що вивчається, шифр залікової книжки, прізвище, ім'я та по батькові слухача (Додаток А).

Під час виконання роботи необхідно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретними, написані державною мовою, акуратно оформлені.

У тексті контрольної роботи обов'язкове посилання на літературні джерела, перелік яких наводиться у списку використаної літератури. У список літератури вносяться праці, з яких запозичуються цитати, думки, статистичні дані, на які робиться посилання.

Бібліографічні посилання – це сукупність відомостей про літературне джерело, що використовується в тексті контрольної роботи. Джерела в списку літератури потрібно розташовувати згідно порядку посилань в тексті роботи чи алфавітному порядку. Посилання в тексті на джерела слід зазначати у квадратних дужках, порядковий номер джерела визначається згідно із списком літератури.

У кінці роботи необхідно вказати перелік використаної літератури, поставити дату і підпис. Зразок правил оформлення бібліографічного опису літератури наведений у додатку Б.

Виконана робота направляється у відділення заочного навчання на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань слухачів дисципліни за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.
2. Здатність слухача диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання.

Контрольна робота з дисципліни «Політична психологія» складається з двох теоретичних питань.

Обов'язковими вимогами до теоретичних завдань є: повна відповідь на питання; посилання на літературні джерела та їхній список.

Контрольна робота оцінюється: «зарахована», «не зарахована». У разі незарахування контрольної роботи вказуються причини цього. Контрольна робота може бути незарахована у випадках:

- виконано не той варіант контрольної роботи;
- теоретичне завдання виконане з порушенням вимог до нього, в т.ч. стосовно обсягу;
- не виконано або не вірно виконано одне із завдань.

Отримавши незараховану контрольну роботу, слухач зобов'язаний уважно ознайомитися із зауваженнями і внести в роботу відповідні зміни та доповнення, усунути вказані недоліки. На обкладинці допрацьованої роботи необхідно вказати «Повторно» і направити її у відділення заочного навчання.

Слухачі, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Вибір варіанту

Варіант контрольної роботи визначається за двома останніми цифрами залікової книжки слухача, у відповідності з таблицею 2. Наприклад, номер залікової книжки 10045. Отже, варіант контрольної роботи – 45. За таблицею 2 визначаємо номери питань вказаного варіанту – 9, 19.

Таблиця 2

Таблиця вибору завдань

		Остання цифра шифру залікової книжки									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Передостання цифра шифру залікової книжки	0	1, 50	2, 49	3, 48	4, 47	5, 46	6, 45	7, 44	8, 43	9, 42	10, 41
	1	10, 40	1, 39	2, 38	3, 37	4, 36	5, 35	6, 34	7, 33	8, 32	9, 31
	2	2, 30	3, 29	4, 28	5, 27	6, 26	7, 25	8, 24	9, 23	10, 22	1, 21
	3	3, 20	4, 19	5, 18	6, 17	7, 16	8, 15	9, 22	10, 13	1, 25	2, 11
	4	4, 23	5, 34	6, 39	7, 28	8, 49	9, 19	10, 14	1, 31	2, 12	3, 47
	5	5, 33	6, 17	7, 26	8, 14	9, 15	10, 27	1, 41	2, 43	3, 19	4, 15
	6	6, 11	7, 12	8, 13	9, 16	10, 31	1, 16	2, 17	3, 18	4, 30	5, 20
	7	7, 21	8, 22	9, 23	10, 24	1, 25	2, 26	3, 27	4, 45	5, 29	6, 30
	8	8, 31	9, 32	10, 33	1, 34	2, 35	3, 36	4, 37	5, 38	6, 39	7, 40
	9	9, 41	10, 42	1, 43	2, 44	3, 45	4, 46	5, 47	6, 48	7, 49	8, 50

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Теоретичні та соціально-історичні передумови виникнення політичної психології.
2. Особливості та форми вияву політичної психології.
3. Політична соціалізація: становлення особистості.
4. Політична участь і поведінка: особливості та основні типи.
5. Психологія політичного мислення.
6. Психологічні аспекти формування і особливості функціонування політичної еліти.
7. Лідерство як соціальне явище.
8. Ранні і сучасні психологічні теорії лідерства.
9. Моделі типології лідерства.
10. Класифікація політичного лідерства.
11. Риси політичного лідера.
12. Група як суб'єкт політики.
13. Типи і типології малих груп в політиці.
14. Внутрішні механізми становлення політичної групи.
15. Політична влада як основний об'єкт політичної психології.
16. Основні концепції політичної влади.
17. Джерела і засади влади.
18. Ознаки та функції влади.
19. Політичні кризи та їх детермінація.
20. Політична опозиція як суб'єкт політичного процесу.
21. Політична свідомість як психологічний феномен.
22. Психологія мас.
23. Національна ідея як об'єднуючий чинник української реформації.
24. Поняття маніпуляції у психології.
25. Психологічні умови попередження та розв'язання політичних конфліктів.
26. Виникнення та становлення соціальної психології як науки.
27. Експериментально-прикладний етап розвитку соціальної психології.
28. Проблема спілкування в соціальній психології.
29. Структура спілкування.
30. Правила і техніки ефективного спілкування.
31. Роль стереотипізації у міжособистісному сприйманні.
32. Визначення та структура соціально-психологічного конфлікту.
33. Проблема групи в соціальній психології.
34. Психологічні характеристики великих соціальних груп.
35. Психологічні особливості натовпу.
36. Психологія малої соціальної групи.
37. Роль референтних груп у формуванні особистості.
38. Поняття про групову динаміку, її процеси та механізми.
39. Конформна поведінка і конформність.
40. Проблема групової згуртованості.

41. Лідерство і керівництво в малих групах.
42. Теорії походження лідерства і керівництва.
43. Стиль лідерства (керівництва).
44. Проблема особистості в соціальній психології.
45. Феномен групового тиску. Конформізм.
46. Специфіка поведінки людини у натовпу.
47. Нормативний вплив групової меншості на поведінку індивіда.
48. Натовп як соціально-психологічний феномен..
49. Особистість у структурі групових відносин.
50. Проблема прийняття групового рішення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова література

1. Арабчук Я. Роль політичних партій в соціалізації особистості. *Гілея: науковий вісник*. Вип. 74. Київ, 2013. С. 209–213.
1. Бедрак Н. М. Лобістська діяльність як складова процесу політичного представництва. *Молодий вчений*. 2015. № 10 (25). С. 204–207.
2. Висоцький О. Психологічні детермінанти технологій легітимації політичної влади. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація*. 2012. № 3. С. 77–83.
3. Гошовська В. А. Політичне лідерство: навч. посібник / В. А. Гошовська, авт. кол.; за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко. Київ: НАДУ, 2013. 300 с.
4. Гошовська В. А., Ковбасюк Ю. В., Пашко Л. А. Керівництво та лідерство в системі державної служби: навч.-метод. посібник. Київ: НАДУ, 2011. 144 с.
5. Етнополітична культура в Україні: реалії та виклики часу. Київ: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2010. 431 с.
6. Жадан І. В. Методологічні засади дослідження взаємодії суб'єктів політичної соціалізації як чинника структурування політичної картини світу студентської молоді. Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави: зб. наук. праць. Київ: Міленіум, 2011. Вип. 12 [Електронний ресурс].
Режим доступу:
http://www.nbu.gov.ua/ujrn/Soc_Gum/ppp/2011_12/Zhadan.htm
7. Жадан І. В. Механізми політичної соціалізації молоді в умовах модернізації освіти. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Київ: Міленіум, 2011. Вип. 28 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/ujrn/Soc_Gum/Nsspp/2011_28/Zhadan.htm.
8. Канівець Т. М., Фесун Г. С., Галичанська А. В. Психологія маркетингу та реклами: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький національний ун-т, 2015. 112 с.
9. Карлова В. Проблеми формування загальнонаціональної

ідеології в Україні. *Демократичне врядування: Науковий вісник*. Львів, 2010. Вип. 6. С. 17–24.

10. Козирев М. П. Політична психологія: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 648 с.

12. Корнієнко В. О., Добіжа В. В. Формування політичної культури сучасної владної еліти в Україні: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2010. 160 с.

13. Краснокутський О. В. Генеза проблеми формування ідеології державотворення у період Нового часу. *Гілея*. 2013. № 5. С. 390–395.

14. Лозинський О. М. Політична психологія: навч. посібник. 4-те вид., доп. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 251 с.

15. Оверченко А. І., Кашуба В. С. Використання засобів впливу у політичній агітації. *Практична психологія та соціальна робота*. 2013. № 12. С. 61–68.

16. Отрешко В. Ідеологія як складова державотворення. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація*. 2013. № 1. С. 99–107.

17. Півнева Л. М. Трансформація політичної свідомості в контексті модернізації політичної системи й українські реалії [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.

18. Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець, Ю. Шаповал та ін. Київ: Парламент. вид., 2011. 808 с.

19. Поснова Т. П. Політична соціалізація студентської молоді: психологічний дискурс / [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/21_NNP_2010/Psihologia/70699.doc.htm.

20. Постол О. Посткласичні ідеологічні трансформації: монографія. Київ: ВЦ «Академія», 2015. 288 с.

21. Рудакевич О. М. Національна політична культура: теорія, методологія, український досвід: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, вид-во «Екон. думка», 2010. 456 с.

22. Семенченко Ф. Г. Політична діяльність: аксіологічний вимір: монографія. Київ: «Формат», 2011. 304 с.

23. Скуловатова О. В. Політична психологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. 280 с.

24. Тарасов С. Ю. Політична маніпуляція як феномен у політичному аспекті. *Наукові праці МАУП*. 2013. Вип. 4. С. 67–71.

25. Царенко О. О. Роль засобів масової комунікації в політичній соціалізації особистості. *Гілея: науковий вісник*. Вип. 52. Київ, 2012. С. 463–469.

26. Швалб Ю. М. Психологічні моделі соціалізації особистості.

Актуальні проблеми психології. 2015. Т. 7. Вип. 38. С. 503–517.

Допоміжна:

1. Авер'янова Н. Сучасна політична еліта: перспективи розвитку.

Ефективність державного управління. 2015. Вип. 42. С. 29–38.

2. Акайомова А. Політична реклама як процес комунікації. *Віче*. 2011. № 6 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2468>.
3. Баршиполець О. Т. Брехня в інформаційному просторі та міжособовій комунікації: монографія / НАПН України, Інст-т соц. та політ. психології. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 648 с.
3. Бульбенюк С. Психологічний вплив атрибутивних властивостей форм політичної влади. *Політичний менеджмент*. 2012. № 1/2 (52/53). С. 74–81.
4. Висоцький О. В. Політична влада в Україні: проблеми легітимації та модернізації: монографія. Дніпропетровськ: Інновація, 2012. 130 с.
5. Висоцький О. Психологічні детермінанти технологій легітимації політичної влади. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація*. 2012. № 3. С. 77–83.
6. Головатий М. Ф. Масова стихійна поведінка в дзеркалі сучасної політичної психології. Політика і духовність в умовах глобальних викликів. *Політичні науки та методика викладання соціальнополітичних дисциплін. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 22*; відп. ред. О. В. Бабкіна. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. Спецвипуск. С. 28–34.
7. Денисюк С. Г. Конспект лекцій з дисципліни «Комунікологія» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lektsii.org/5-6747.html>.
8. Іллін Є. П. Мотивація і мотиви. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2013. 512 с.
9. Канівець Т. М., Г. С. Фесун, А. В. Гальчинська. Психологія маркетингу та реклами: навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. 112 с.
10. Кедик В. С. Інтернет-медіа в комунікативному середовищі політичної системи України. *Гілея*. 2012. № 6. С. 655–659.
11. Керівництво та лідерство в системі державної служби: навч.-метод. посібник / В. А. Гошовська, Ю. В. Ковбасюк, Л. А. Пашко. Київ: НАДУ, 2011. 144 с.
12. Карлова В. Проблеми формування загальнонаціональної ідеології в Україні. *Демократичне врядування: науковий вісник*. Львів, 2010. Вип. 6. С. 17–24.
13. Козловець М. А. Політична еліта як чинник цивілізаційного поступу України. *Наукові праці МАУП*. 2014. Вип. 1. С. 20–26.
14. Колодій А. Так звані нові партії практично нічим не відрізняються від старих. *Національна безпека і оборона*. 2015. № 6–7. С. 79–81.
15. Морарь М. В. Політична комунікація в іміджмейкерстві партійного лідера. *Гілея: науковий вісник*. 2014. Вип. 81. С. 329–333.
17. Науково-практична конференція «Ідеологія в сучасному світі»,

19–20 жовт. 2011 р.: матер. доп. і
вист. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський
університет», 2011. 223 с.

18. Олещенко В. Політичні еліти: особливості формування у період незалежності України. *Вісник національної академії державного управління при Президенті України*. 2012. Вип. 3. С. 175–182.

21. Політика в особах / за заг. ред. Ф. Рудича. Київ.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 398 с.

22. Політичні технології регулювання міжетнічної та міжконфесійної взаємодії у новітніх українських реаліях: аналітична доповідь / за ред. С. Римаренко. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАП України, 2014. 188 с.

23. Почебцов Г. Сучасні інформаційні війни. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.

24. Радченко Л. М. Групи інтересів та їх вплив на політичний процес. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. 2011. С. 47–52.

25. Рак О. Особливості природи формування особистісного політичного іміджу політика перед виборами. *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація*. 2012. № 4. С. 103–108.

26. Рибалка С. В. Якісні параметри регіональної політичної еліти в контексті державного будівництва: на прикладі сучасної України. *Гілея*. 2015. № 6. С. 391–395.

27. Семенченко Ф. Г. Критерії ефективності політичної діяльності. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2013. 31. С. 41–62.

28. Требін М. П. Політична культура владної еліти України в умовах розбудови демократичної правової держави. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*: зб. наук. праць / за ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. Харків: НТУ «ХПІ», 2010. Вип. 26 (30). С. 110–118.

29. Філософія і психологія публічної влади: монографія / В. Б. Дзюндзюк, Б. В. Дзюндзюк, О. І. Козлов, О. В. Котуков й ін.; за заг. ред. В. Б. Дзюндзюка. Харків: Вид-во «Магістр», 2015. 392 с.

30. Чорна Н. В., Авксентьева Т. Г. Тенденції в розвитку політичної комунікації в інформаційному суспільстві. *Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. 2010. № 88. С. 46–52.

51. Шевчук П. Роль політичного класу та політичної еліти у розбудові держави. *Ефективність державного управління*. зб. наук. праць. 2015. Вип. 42. С. 29–38.

52. Шиманова О. Теоретичні основи дослідження політичної комунікації [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25344/30-shimanova.pdf?sequence=1>.

Інтернет ресурси

- 1 . Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
2. Пошукова система Springer <https://link.springer.com/>
3. Пошукова система Scirus <https://www.elsevier.com/>
4. Пошукова система Google books <https://books.google.com/>
5. Пошукова система DOAJ <https://www.doaj.org/>
6. Пошукова система DOAB <https://www.doabooks.org/>
7. Пошукова система SpringerOpen <https://www.springeropen.com/>
8. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>